

РЕЦЕНЗИЯ

По конкурс за заемане на академичната длъжност 'професор' обявен в Държавен вестник, бр.88 от 13.10.2020 г. по професионално направление 4.3 Биологически науки (Екология и опазване на екосистемите - Фитоекология) за нуждите Биологически факултет на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“

от проф. д-р Ива Апостолова, Отдел Растително и гъбно разнообразие и ресурси на Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН, включена в Научното жури със заповед №РД 38-569 от 03.12.2020 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

1. Общо описание на получените материали

В конкурса за професор по специалност „Екология и опазване на екосистемите“ доц. д-р Росен Цонев е единствен кандидат представил документи. Представените документи, свързани с провеждането на конкурса показват, че процедурата по неговото разкриване и обявяване е спазена и те са в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в РБългария и Правилника за неговото приложение, както и с Правилника на Софийския университет. Представеният от доц. Цонев комплект материали който получих е на електронен носител и е надлежно описан в Заявление до Ректора на СУ „Кл. Охридски“ от 11.11.2020г.

Кандидатът е участва в настоящия конкурс с общо 50 научни труда, от които 6 по показател „В“, 38 по показател „Г“, като 18 от тях формират точкуването по този показател, 5 научни труда са по същество глави от книги и са свързани с показател „Г8“, а в показател „Г9“ е включен един авторски учебник. От представените трудове 26 са в списания с импакт фактор или импакт ранг. От тях 6 са в Q1, 4 са в Q2, 10 са в Q3 и 6 са в Q4.

H-индексът на д-р Цонев съгласно базата данни на Scopus е 9, а съгласно Google Scholar е 17.

В рецензията не съм коментирала представените статии свързани с орнитологични и зоологични проучвания (Г7.3 и Г7.10), тъй като те не са стриктно по тематиката на конкурса (фитоекология). Считаю, че тези публикации могат да отпаднат от общия брой, което ще намали точките с 27, но общият брой точки за този показател ще остане над изискуемия.

Представен е списък за участие в 27 броя научни и образователни проекта. За участието си в 22 проекта Цонев е получил положителна референция от ръководителя на съответния проект.

Налице е справка за покриване на минималните национални критерии за академичната длъжност „професор“. Справката показва, че кандидатът е покрил необходимия минимум от точки по всички показатели.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Росен Цонев е завършил Биологическия факултет на СУ „Кл. Охридски“, през 1998 г. В периода от 1999 до 2002 г. е редовен докторант към катедра „Ботаника“ на СУ, като темата на докторската му дисертация е „Флора и растителност в Средна Дунавска равнина между долините на реките Вит и Студена“. След успешната защита на докторската си дисертация, Цонев започва работа като асистент в катедра „Екология и опазване на природната среда“ на Биологическия факултет. През периода 2002-2006 г. е старши асистент в същата катедра, а от 2006 до 2011 г. работи като главен асистент. От януари 2011 г. той заема научната длъжност „доцент“ и след хабилитирането си до настоящия момент остава на работа в катедрата по екология и опазване на природната среда на БФ.

През целия период от 18 години трудов стаж, Цонев е придобил преподавателски, научен и професионален опит, които са необходимото условие за неговото професионално израстване като специалист по научната специалност 4.3 „Екология и опазване на екосистемите“.

3. Обща характеристика на учебно-педагогическата и научна дейност на кандидата

3.1. Оценка на учебно-педагогическата дейност

Научната кариера на доц. Росен Цонев е преминала в Биологическия факултет на СУ. Той е водил лекционни курсове по дисциплините „Защитени територии и опазване на биологичното разнообразие“, „Биогеография“, „Методи на екологичните изследвания“, „Фитоекология“, „Основи на екологията“, „Биоразнообразие и биоресурси“ в Биологическия факултет, Геолого-географския факултет и във Факултет по химия и фармация на СУ

Извеждал е лекционни курсове в 4 бакалавърски и 3 магистърски програми на Биологическия факултет, една бакалавърска програма на факултет по химия и фармация и една магистърска програма на Геолого-географски факултет. От тези курсове 9 са задължителни и два – избираеми.

Учебната натовареност, съгласно приложената справка, е 282 часа лекции и 89 часа упражнения. Бил е ръководител е на общо 14 защитили дипломанта и на 5-ма докторанта, един от които успешно защитил.

В учебно-педагогическата дейност на доц. Цонев се открояват следните постижения: (1) Подготвен и издаден е един учебник; (2) Подготвени са млади специалисти в областта на екологията; (3) Разработени и реализирани са програми за обучение по 6 различни дисциплини в три факултета на СУ. От изброеното до тук може да се заключи, че доц. Цонев има значим

принос в обучението и изграждането на квалифицирани кадри в областта на растителната екология.

3.2. Оценка на научната и научно-приложна дейност

Тематичните направления в работата на д-р Цонев да свързани с проучване разнообразието на растителността, моделиране и картиране на природните местообитания, оценка на консервационната значимост на видове и природни местообитания, както и практико-приложни дейности свързани с природозащитата. Тематиката в неговата научна дейност е много разнообразна, като се започне от проучвания свързани с класическата синтаксономия, премине се през флористични проучвания и се стигне до проучвания свързани с опазване на природната среда. Към това може да се добавят и интересите му свързани със зоологията и в частност с орнитологията. Безспорен приоритет в тематиката, обаче, е синтаксономичната характеристика на растителността. Фитоценологичните изследвания включват както ревизии и анализи на растителността в европейски мащаб, така и проучвания върху растителността на България. Не случайно в хабилитационната си справка д-р Цонев е представил именно такива публикации. Той е съавтор в широки международни колективи, които са анализирали различни типове растителност. Направена е ревизия на буковите гори в Европа; ревизия на всички крайбрежни псамофитни синтаксони в Европа; проучени са термофилните дъбови гори в България. Към по-мащабните проучвания на растителността ще добавя и цялостната синтаксономична ревизия на европейската блатна растителност от клас *Phragmito-Magnocaricetea* и цялостна ревизия и първа формализирана класификация на заливните гори и елшови съобщества в Европа. Последните публикации не са елемент от хабилитационната справка, но са принос към познанията за растителността в европейски мащаб. Един акцент на проучванията на кандидата са серпентинитните терени на Балканите и тяхната специфична флора и растителност.

Разностранните интереси на д-р Цонев са илюстрирани с включването на публикации в справката по този конкурс, които не са от областта на фитоценологията и растителната екология. Такива са публикациите свързани с орнитофауната в България, екологични особености на змиегущера в някои моделни популации и установяването на нови данни за консервационно-значими макромицети. Тъй като тези публикации са извън тематиката на фитоценологията, аз няма ги коментирам.

Публикациите са естествен продукт на проектната натовареност на д-р Цонев. От общо 28 проекта, представени в приложен към документите списък, 27 са национални и един е международен. На 29 научни конференции и конгреси кандидатът е представил резултатите от своята научно-изследователска дейност.

Считам, че активното участие в различни научни и научно-приложни проекти, както и в научни форуми, свидетелства за висока мотивация и е индикатор за професионална ангажираност на учения.

3.3. Отразяване на научните публикации в нашата и чуждестранна литература.

Считам, че цитирането на научните трудове е важен критерий за оценката на качеството им и големият брой цитиранията свидетелстват за високата оценка на научната общност. Посоченият брой цитати е сигурен знак за широко отразяване на резултатите включени в научните публикации. Проверката, която направих във Web of Science показва, че към 28.01.21 г. Цонев има 251 цитата на трудовете (без автоцитати) в индексирани списания или с импакт фактор, което е повече от посочените от него в Приложение 15.

4. Анализ на научните постижения и приноси на кандидата

4.1. Научно-фундаментални приноси

Както беше подчертано, синтаксономичните ревизии на различни типове растителност са основен научно-фундаментален принос, в чиято реализация е участвал д-р Цонев. Анализът на данните за буковите гори в Европа е довел до предложение за два основни съюза с подсъюзи формиращи на базата на биогеографски различия (B4.1). Фундаментален принос съдържа анализът на крайбрежните тревни съобщества в Европа (B4.2, B4.3). Описан е един нов съюз *Centaureo cuneifoliae-Verbascion pinnatifidi* от северно егейския регион (B4.3).

Направена е първия цялостен синтаксономичен анализ на термофилните дъбови гори в България. Анализът включва 6 нови асоциации и 3 нови субасоциации за науката (B4.4). В резултат от дългогодишната дейност на д-р Цонев в областта на фитоценологията, са установени редица други нови синтаксони както за науката, така и за територията на нашата страна. Сред тях следва да се подчертае значимостта на публикувания нов съюз *Genistion lydiae* (Г7.17), както и новите за страната ни клас *Oryzetea sativae*, заедно със съподчинените му разред съюз и асоциация (Г7.15), както и новите за България съюзи *Archangelicion litoralis* (Г0.7), *Trachystemono orientalis-Carpinion betuli* (B4.4) и *Alyssion heldreichii* (B4.5).

Две от публикациите, в които доц. Цонев има принос са свързани с проучвания в областта на теоретичната екология, каквито са изследванията на закономерностите между алфа разнообразието и климатичните и биогеографски фактори (Г7.7), както и изследванията на закономерностите между общото видово богатство и продуктивността на избрани сухи тревни

съобщества от 8 региона на Евразия (Г7.12). Получените резултати имат важен научно-фундаментален принос в познанията за екологичните закономерности в природата.

Фитоценологичната работа е свързана неразривно с флористиката. В резултат на своите проучвания, Цонев има принос за установяването на 4 нови вида за флората на България (Г7.15, Г0.11), както и за събиране и публикуване на нови хорологични данни за 11 вида от флората ни (Г0.8,9,10). Открита и потвърдена е популацията на *Circaea alpina*, вид за който последната публикувана информация е била преди 70 години (Г0.13).

4.2. Научно-приложни приноси

В последните десетина години, доц. Цонев е работил много активно за опазване на природната среда у нас. Неговите разработки са свързани основно с природни местообитания от мрежата Natura 2000, тъй като за характеристиката на природните местообитания са необходими задълбочени познания за растителните съобщества. В обобщение мога да посоча като приноси с научно-приложен характер картирането на природните местообитания на Защитените зони Понор (Г7.4) и Бесепарски ридове (Г7.5), на мраморната алпийска и субалпийска част на Национален парк Пирин (Г0.4). Задълбочените проучвания на природните местообитания са свързани с идентифицирането на две нови природни местообитания (8150 Средноевропейски силикатни сипеи на предпланините и 8160* Средноевропейски варовикови сипеи на хълмистите равнини и предпланините) на територията на България (Г0.14).

Намирам за особено важно за целите на природозащитата публикуваното Ръководство за определяне и ефективно управление на тревни местообитания (Г8.3). То предоставя информация за ползвателите на ливади и пасища в страната свързана с устойчивото ползване на природните ресурси. Във връзка с тази тематика е и анализа на прилагането на подмярка „Пасторализъм“ от Програмата за развитието на селските райони (Г0.6). Публикации от подобен характер са необходим и важен източник на информация за целите на земеделските практики. Към тази тематика следва да се добави особено актуалната тема свързана с екосистемните услуги. Д-р Цонев е съавтор на направената за първи път у нас оценка на поддържащите екосистемни услуги предоставяни от агроекосистемите в България (Г7.9). Анализирани са данни от цялата страна и е установено, че агроекосистемите имат умерен до много висок капацитет да предоставят поддържащи услуги.

Естествен продукт на работата на кандидата е натрупването на фитоценологични описания, които са в основата на участието му в създаването и поддържането на три международни бази данни – WetVegEurope, Балканската база данни на растителността и Европейската база данни на Средиземноморските и Субсредиземноморски борови гори: CircumMed Pine Forest.

Опазването и популяризирането на природните ценности у нас намират отражение в публикациите свързани с избрани Ботанически важни места, както и данните природозащитното състояние на природните местообитания с консервационна значимост в Природен парк Странджа (Г8.2).

Един от най-значимите приноси на доц. Цонев е свързан с разработката и публикуването за първи път на Европейски Червен списък на местообитанията (Г0.20). В него той участва в разработването на раздела за сухоземните и сладководни местообитания. Оценката на степента на застрашеност въз основа на стандартизирана система от критерии ще позволи вземането на управленски решения относно опазването и възможностите за възстановяване на природните местообитания включени в Директива 92/43 на ЕС в България и останалите страни на Европа.

5. Оценка на личния принос на кандидата

Като имам предвид броя на публикациите, в които кандидатът е първи автор, считам, че неговият принос в научната дейност е достатъчно забележителен. Д-р Цонев се отличава с активна публикационна дейност и участие в национални и международни научни форуми, което го прави разпознаваем в научната общност. Това също така е свързано с принос към популяризирането на българската наука и природозащита сред широк кръг от заинтересовани страни. Дипломантите и докторантите, на които Цонев е бил консултант са изразявали своята признателност за грижите и помощта в работата си, което също допринася за положителната оценка на личния принос в работата на кандидата.

6. Критични забележки и препоръки

В представените материали намирам някои неточности и технически грешки:

- В Справката за общия брой точки свързани с показател В4, са записани 110 точки. Сумата от тях в действителност е 130.

- Публикации Г7.11 и Г7.16, които са в списание с SJR, но без IF (Hacquetia) би следвало да имат 10 точки, а не 15. Същото се отнася и до Г1.15 и Г7.18, където са посочени 12 точки, а в същност трябва да се считат 10. При тези корекции общата сума по критерия ще стане 263.

- В справката за научните приноси има разместване на цитирани номера на публикации, например неправилно е цитирана публикация Г7.11 за анализа на връзката между видово богатство и продуктивност на 694 сухи тревни съобщества. Статията, която разглежда тази закономерност е Г7.12.

Считам, че техническите неточности не променят по същество цялостната картина на научно-изследователската и преподавателска дейност на кандидата.

7. Лични впечатления

Познавам доц. Цонев отдавна и считам, че той е амбициозен и продуктивен специалист. Високо ценя възможностите, които той предоставя на студентите от Биологическия факултет за обучение и развитие. Запазвам впечатлението си, че в работата си той подхожда със задълбочени познания и това се отразява на неговата свързаност с работата на големи международни колективи. Считам, че ще бъде особено полезно, ако в бъдещата си работа Цонев се възползва по-често от възможността за работа в колективи съставени от български специалисти фитоценолози.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представената от доц. д-р Росен Цонев информация за участие в настоящия конкурс свидетелстват за един университетски преподавател и изследовател с добре очертан научен профил, последователен в изследанията си и цялостното си кариерно развитие. Справката за изпълнението на минималните национални изисквания по чл. 2б от ЗРАСРБ за научна област 4. Природни науки, математика и информатика, Професионално направление 4.3. Биологически науки, свидетелства за надвишаване на изискуемите точки по всички групи показатели.

В съответствие с Правилника за приложение на ЗРАСРБ, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ „Св. Кл. Охридски“ и препоръките на Биологически факултет, както и въз основа на всичко изложено до тук по представените в конкурса материали и научни трудове, намирам за основателно да дам своята **положителна оценка** и да подкрепя избора на доц. д-р Росен Цонев на академичната длъжност 'професор' по професионално направление 4.3. „Екология и опазване на екосистемите“ в конкурса обявен от Биологическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“.

01.02. 2021г.

Рецензент: .

Проф. д-р Ива Апостолова